

Yhteenvedo perinnebiotooppi-inventoinnista kohteen omistajalle/hoitajalle

Kohteen nimi, kunta: Suuruspään laidunniitty, Muurame

Inventoija: Marjaana Hassani ja Anette Ursin, Keski-Suomen ELY-keskus

Inventointipvm.: 12.8.2022

Inventointirajauksen pinta-ala: 7,35 ha (karttaliite)

Kohteen arvoluokka: M-, paikallisesti arvokas

Kohteen yleiskuvaus:

Aiempi perinnebiotooppi-inventointi v. 1994

Suuruspään laidun on Muuramen keskustan lounaispuolella Muuratjärven rannan tuntumassa. Laidun rajautuu valtakunnalliseen harjajensuojeluohjelmaan kuuluvaan Muuratharjuun. Aukiona puuston keskellä se tuo miellyttävän katkoksen metsämaisemaan. Tasaisen laidunalueen lounais- ja luoteisreunoilla kasvaa suureksi ehtinyttä lepikkoa. Kivikkoisuus ja katajaisuus luovat perinteisen tunnelman. Alueen laidunnus on jatkunut jonkin aikaa, mutta tarkkaa maankäytön historiaa ei saatu selvitettyä. Niitty toimii yhteislaitumena, jolla inventointivuonna 1994 laidunsivat lehmät ja vasikat. Pensaita ja lepikkoa on raivattu ajoittain. Kaksi kolmannelta laitumesta on lajistoltaan tavanomaista tuoretta heinäniittyä, joka lienee osittain ollut joskus peltona. Loppuosa niitystä on pensoittunutta ja paikoin sananjalittuvaa suurruohoniittyä, jota metsäkurjenpolven ohella vallitsevat tuoksusimake ja rätvänä. Laitumen pohjoiskulmassa on pieni metsäkuvio. Niityllä tavataan myös huomionarvoisia kissankäpälää ja pussikämmekkää. & VPI_HOITOSUOSITUS: Laidunnuksen jatkaminen sopii hyvin alueen hoidoksi. Leppää tulisi raivata edelleen ja ilmeisesti nykyistä tehokkaammin umpeenkasvun estämiseksi.

Päivitysinventointi v. 2013

Neliskulmainen laidunalue, jonka lounais- ja luoteisreunalla kasvaa harmaaleppävaltaista rehevähköä sekapuuhakaa. Lounaisosassa havaittavissa kivikkoisuutta, missä kasvaa suureksi kasvanutta nuorehkoa lepikkoa. Sekapuuhaan metsään rajoittuvan lounaisrajan kasvillisuus pitkälti metsälajistoa. Niittyosa kohteen keskellä ja itäosissa matalaa, joskin siellä täällä kasvaa puita ja jonkin verran katajaa. Laiduneläinten aikaansaamia polkuja kulkee runsaasti alueella. Itäreunalla sijaitsevan vajan edustalla talleantuneempaa aluetta sekä sananjalkavaltaisia kohtia. Alue rajautuu muilta osin metsään, paitsi kaakossa viereiseen hiekkatiehen. PÄIVITYS 13.11.2013 maastokäynnin jälkeen Elina Lehtinen/Ilona Helle: Alueelta on poistettu lepikko. Hakamaaksi kasvava alue lukeutuu niityksi. Alueella on myös havupuuston poistotarvetta. Laidunpainetta olisi hyvä lisätä, osa alueesta on jäänyt kokonaan syömättä hevosilta, osa on lyhyeksi syötyä.

Päivitysinventointi 2022

Muuratharjun luoteeseen laskevalla rinteellä oleva vanha yhteislaidun, joka rajautuu Muuratjärven rantaan Suurusniemen lähellä. Alue pitää sisällään kivikkoista ja luontaisesti puustoittunutta niittyä, sekä siihen rajautuvaa pääosin havupuustoista hakaa. Keväisin tulvivalla rantavyöhykkeellä pengerr laskee alkuun jyrkästi tiheäpuustoiselle kunnostettavalle metsälaitumelle. Laidunalueita on jatkettu lehtopohjaiselle rantavyöhykkeelle aina hiekkapohjaiseen rantaan saakka, jossa eläimillä on juomapaikka.

Osa-alueen 1 muodostavat pitkään laiduntamalla hoidetut avoimemmat niittyalueet. Aikoinaan avoimille alueille on kasvanut jonkin verran puustoa, jota on myös poistettu runsaasti viime vuosien aikana. Niittyalueiden puustossa esiintyykin yksittäisiä ja pienissä ryhmissä olevia laajalatuksisia kuusia, sekä puumaisia pihlajia. Pensaskerrossa vallitsevat pensaskatajat, joiden ohella alueella esiintyy hieman mm. terttuseljaa ja vadelmaa. Niittyalueelle jää myös pieni haka (kuvio 203), jonka reunoilla on ketolaikkuja. Muutoin niittyalue on valtaosin edustavaa ja kohtalaisen edustavaa tuoretta heinäniittyä (kuviot 202, 184), joiden lajistossa vallitsevat nurmirölli, tuoksusimake, rätvänä ja paikoin nurmilauha sekä metsäkurjenpolvi. Pieni esiintymä pohjoiseen harvinaistuvaa lehtojen lajia, syyläjuurtakin, tavattiin. Huomionarvoisista lajeista esiintyy paikoin ketoneilikkaa (NT). Rehevämmillä paikoilla lajistossa esiintyy myös metsäkastikkaa ja sananjalkavaltaisia alueita, varjoisammilla paikoilla myös umpeenkasvun mahdollistavat pienet haavan- ja harmaalepän taimet. Vieraslajeista alueella tavataan pieninä esiintyminä komealupiinia. Tuoret heinäniityt vaihettuvat vähitellen mosaiikkimaisesti pienruohoisiin tuoreisiin niittyihin (kuviot 204, 205). Näiden lajisto on monipuolinen, ja mm. poimuehtiä, laukkuja, kevätleinikkejä, ahosuolaheinää, siankärsämöä, orvokkeja, tädykkeitä esiintyy runsaasti. Huomionarvoisista lajeista ketoneilikkaa esiintyy runsaasti useana kasvustona ympäri niittyalueita. Niittyalueen itänurkasta, paahteiselta reunukselta, löytyy myös pienehkö alue kohtalaisen edustavaa kangasketoa (kuvio 199). Aiemmin havaittua ahokissankäpälää ei inventointikerralla valitettavasti löytynyt, mutta sen sijaan lajistossa vallitsivat ahomansikka, siankärsämö, huopavoikeltano ja kanerva.

Kuva 1. Niittyalueiden lajistossa esiintyy runsaasti mm. tuoksusimaketta ja poimulehtiä.

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Puh. 0295 024 500

www.ely-keskus.fi/keski-suomi

Cygnaeuksenkatu 1
40100 Jyväskylä

PL 250
40101 Jyväskylä

Sähköposti
kirjaamo.keski-suomi@ely-keskus.fi
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Kuva 2. Niittyalueelle on muodostunut maisemallisesti kaunis alue,
kun umpeutuneita alueita on saatu avattua.

Osa-alueen 2 muodostavat osin pidempään hoidossa olleet ja osin vasta laidunalueeseen liitetyt puustoiset alueet rajautuen rantaan. Näistä pääosin havupuustoinen haka (kuvio 208) rajautuu niittyalueisiin. Alueelta on poistettu jonkin verran puustoa, ja työtä on ilmeisesti tarkoitus jatkaa tulevana vuosina. Sen puusto muodostuu eri ikäisistä kuusista sekä näiden joukossa kasvavista harmaalepistä. Pitkän laidunnuksen vaikutuksesta puustossa näkyy runsaasti myös karjan vioittamia puita. Osin kuuset ovat saaneet kasvaa laajalatuksisina niittylaikkujen ympäröiminä, mutta paikoin puusto on päässyt tiheämmäksi ja kasvillisuus vaihtelee jopa pelkkiin karikepiteisiin kasvittomiin laikkuihin. Kuusen taimien poistoa kannattaakin edelleen jatkaa. Niittylaikuilla kasvillisuudessa esiintyy mm. kissankelloa, ahomansikkaa, paimenmataraa, oravanmarjaa, tädykkeitä ja rätvänää. Sananjalkakasvustot ovat runsaampia paikoin. Paikoin kasvillisuudessa vallitsee puna-ailakki, lillukka ja rönsyleinikki. Erityisesti alueen pohjoisosat ovat kuitenkin harmaaleppävaltaisia lehtipuustoista hakaa (kuvio 201) ja näiden joukossa on paikoin suuria vanhoja mäntyjä. Pohjoisella lehtipuualueella kasvillisuuskin vaihtuu rehevämpään ruohovaltaiseen ja puustolaikkujen väleihin jää avoimia niittylaikkuja. Myös pensaskerros on rehevämpää ja vadelmaa kasvaa paikoin runsaasti. Vieraslajeista esiintyy hieman jättipalsamia. Avoimet alueet muuttuvat hiljalleen rantaan laskien puustoisemmaksi sekapuustoiseksi metsälaitumeksi (kuvio 185). Puustoltaan alue on luonnontilainen ja lahoppuustoa on runsaasti. Vanhat ylispuina olevat männyt vihjaavat vanhasta laidunkäytöstä vankkoine oksineen. Muutoin puusto on runsasta, hieskoivuvaltaista ja joukossa on vanhoja isoja pihlajia sekä tervaleppiä. Samoin pensaskerrossa esiintyy runsaasti vadelmaa, pihlajaa, herukkaa ja harmaalepän vesoja. Karjan polku johtaa alueen poikki rantaan juomapaikalle. Kasvillisuudessa laidunnuksen vaikutusta ei vielä juuri näy, ennemminkin tulvavaikutteisuutta. Lajistossa vallitsevat hiirenporras, metsäalvejuuri, metsäkorte ja terttualpi. Lisäksi rannalla esiintyy rantaminttua ja rantakukkaa. Alueelta aiemmin

löydettyä pussikämmekkää ei havaittu inventointikäynnillä.

Kuva 3. Niittyalueen reunaan ulottuvaa hakaa (kuvio 208).

Kuva 4. Rannan puoleiselta metsälaitumelta löytyy myös vanhoja laidunvaikutteisia mäntyjä, mutta hoitokatkon vuoksi alue on umpeenkasvanut (kuvio 185).

Kuva 5. 1700-luvun sotilaskartta alueelta (Heikki Rantatuvan kartat, JYU).

Maankäytön yleiskuvaus:

Alueella on pitkä, lähestulkoon katkeamaton laidunnushistoria, vaikkakaan alueen historiaa ei tunneta tarkkaan. 1700-luvun sotilaskartoilta alueella ei näy vielä asutusta, mutta 1847 pitäjänkartoilta näkyy alueen mahdollinen käyttö torppien yhteislaitumena. Vanhoilta kartoilta ja ilmakuvilta löytyy lähialueen asutusta ainakin vuodelta 1945, jolloin niittyalue näkyy jo jääneen peltokäytöstä ja Maanmittauslaitoksen vanhoilta kartoilta alueet on merkitty niittyinä (1963). 1990-luvulla laiduntajina oli lehmiä ja vasikoita. Myös lepikoita on raivattu useaan otteeseen vuosien varrella. Laidunnus on jatkunut lehmillä ainakin 2000-luvun alkupuolelle ja hevosilla näiden jälkeen. 2010 niittyaluetta laidunsi 2 ravihevosta, joille oli tosin annettu myös lisäruokaa. 2013 laiduntajina oli neljä hevosta ja laidunnuksen ohella myös lepikoita oli raivattu. 2018 aluetta oli jossain määrin laidunnettu 2 hevosella. Vuosina 2019-2020 alueen hoito on tapahtunut niittämällä murskaavalla terällä koneellisesti, ja samoina vuosina alueella on tehty myös puuston poistoa. Laidunnus jatkui jälleen 2021 muutamalla hevosella, ja alueita on myös niitetty laidunnuksen ohella. Vanhat aidat ja huonokuntoiset rakennukset on purettu viime vuosien aikana. Kesällä 2022 alue aidattiin rantaan laajentaen sitä kunta-Helmi-kohteena, ja laidunnus toteutettiin mullikoilla parin viikon ajan juhannukselta lähtien. Syksyllä jatkuvat raivaukset ja niitot kunnan toimesta.

Kuva 6. Vuoden 1945 ilmakuvalla alue näkyy sarkaojineen ja metsittyminen on käynnistynyt (Paikkatietoikkuna).

Arvoluokka perusteluineen:

Osa-alue 1, M-: Pitkä laidunnushistoria ja edustavia luontotyyppejä, edustavaa lajistoa. Alueella kehittymismahdollisuuksia hoidon tehostumisen myötä.

Osa-alue 2, P-: Näkyvällä paikalla sijaitseva vanha laidunalue, jonka laidunnus on kuitenkin osin tauonnut pitkältä ajalta. Puustossa on jäljellä vanhoja hienoja laidunvaikutteisia puita.

Hoitotilanne ja hoitosuositukset:

Osa-alue 1: Pitkä laidunnushistoria, joskin katkonainen. Kesällä laidunnettu pari viikkoa naudoilla (3+8) juhannuksen jälkeen. Laidunnuksen jälkeen aluetta on tarpeen mukaan niitetty murskaavalla terällä syksymmällä. Laidunnuksen lisäksi alueelta on raivattu paljon, ja raivaukset jatkuvat syksyille 2023 saakka.

Hoidon jatkaminen hoito/hankesuunnitelman mukaisesti sopii hyvin alueen hoidoksi. Laidunnuksen jatkaminen ylläpitää perinnebiotooppiarvoja ja lajiston säilymistä, sekä toisaalta riittävällä laidunpaineella voidaan vähentää heinittymistä kastikan osalta. Sananjalkakasvustoja kannattaa edelleen raivata, jotteivät ne söisi elintilaa uhanalaiselta lajistolta. Koneelliset niitot täydentävät hyvin laidunnusta.

Osa-alue 2: Alue on peruskunnostusvaiheessa. Sitä on hoidettu raivaamalla ja laiduntamalla -22 pari viikkoa juhannukselta naudoilla (3 hiehoa/emoa + 8 vasikkaa).

Hoidon jatkaminen hoito/hankesuunnitelman mukaisesti sopii hyvin alueen hoidoksi. Laidunnuksen jatkaminen on erityisen tärkeää etenkin puuston poistojen jälkeen ja ylläpitämään alueen avoimuutta. Lisäraivauksia on tarpeen tehdä sekä hakamaan alueella, että rannan metsälaitumen puolella mahdollisuuksien mukaan. Reunoilla on runsaasti etenkin harmaaleppävesaikkua ja kuusentaimia, joihin raivauksia kannattaa ensisijaisesti kohdentaa.

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Puh. 0295 024 500

www.ely-keskus.fi/keski-suomi

Cygnaeuksenkatu 1
40100 Jyväskylä

PL 250
40101 Jyväskylä

Sähköposti
kirjaamo.keski-suomi@ely-keskus.fi
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Kuva 7. Harmaaleppävaltaista hakaa (kuvio 201) avoimine niitty-laikkuineen. Alueella on tarvetta jatkaa puuston raivauksia suunnitelman mukaisesti.

Kuva 8. Rantaan kulkee polku juomapaikalle, ja lahoppuustoa on runsaasti (kuvio 185).